

18.06.2021

Türkiye'nin 22 Mart 2021 tarihinde İstanbul Sözleşmesi'nden çekileceğine dair Avrupa Konseyi'ne ilettiği bildirim kabul edilerek konseyin web sitesinde yayınlandı. KİH-YÇ, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ve Kaos GL olarak, mevcut hukuki durum hakkında bilgi vermek ve Avrupa Konseyi'ni Türkiye'nin anayasaya açıkça aykırı olan İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme bildirimini reddetmeye davet etmek amacıyla 23.3.2021 tarihli bir yazı hazırlayarak Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne gönderdik. Konsey'e hem hukuki hem de siyasi gerekli tüm tedbirlerin alınması için derhal harekete geçilmesi çağrısında bulunduğumuz mektuptan öne çıkan bazı noktaları paylaşıyor ve bu karardan geri dönülmesi için acil taleplerimizi yineliyoruz.

Türkiye'de kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik saldırılar, kadınları eşit vatandaş olarak görmeyen ve ekonomik ve sosyal yaşama katılımlarını sınırlayan politikalar nedeniyle sistematik ve kurumsal hale gelmiştir. Bu tür politikalar ve söylemler, kadınları evlilik ve anneliği merkeze alan geleneksel ve muhafazakâr toplumsal cinsiyet rollerine mahkûm etmiştir.

- **İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararının Cumhurbaşkanlığı Kararı ile verilmesi**

Toplumsal cinsiyet eşitliği ve LGBTİ+'lara yönelik son yıllarda giderek artan sistematik saldırıların 20 Mart 2021 Cumartesi gece yarısı doruk noktaya ulaştığını gördük. Cumartesi gece yarısı 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden çekilme kararı Resmi Gazete'de yayınlandı. İstanbul Sözleşmesi'ni ilk onaylayan üye devlet olan Türkiye, Avrupa Konseyi Dönem Başkanlığı'nın Türkiye tarafından yürütüldüğü sırada İstanbul'da imzalanan sözleşmeden çekilme niyetini ilan eden ilk ülke oldu. Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın, bakanlar dâhil hiç kimseye danışılmadan ya da haber verilmeden yayınlandığı anlaşılmaktadır. Zira kararın yayınlanmasından sadece üç gün önce Aile Bakanı, BM Kadının Statüsü Komisyonu 65. Oturumunda (CSW65) yan etkinlik düzenleyerek, Avrupa Konseyi İnsan Onuru, Eşitlik ve Yönetişim Direktörü Claudia Luciani'yi İstanbul Sözleşmesi'nin etkili şekilde uygulanması ve konsey ile Türkiye arasındaki işbirliği üzerine konuşmak için davet etmişti.

- **Türkiye iç hukuku açısından Sözleşmeden çekilme kararının hukuka uygunluğu**

Öncelikle, Cumhurbaşkanlığı Kararının **anayasaya açıkça aykırı** olduğu ifade edilmelidir. Aşağıda da belirtildiği gibi, iç hukuk uyarınca bu karar "yok hükmündedir":

1. T.C. Anayasası'nın 90. maddesine göre, uluslararası sözleşmelerin onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin oybirliği ile 6251 sayılı Kanun uyarınca 24 Kasım 2011 tarihinde onaylamıştır. Türkiye Büyük Millet

Meclisi 6251 sayılı Kanunun ilga edilmesi yönünde bir karar almamıştır. Başka bir deyişle, 6251 sayılı kanun, dolayısıyla da **İstanbul Sözleşmesi hala yürürlüktedir.**

2. Cumhurbaşkanlığı Kararı idari bir işlemdir. Anayasaya göre uluslararası insan hakları sözleşmelerini onaylama ya da çekilme yetkisi yürütme organına değil yasama organına ait olduğu için uluslararası insan hakları sözleşmelerinden çekilme kararı idari işlem ile alınamaz. Başka bir deyişle, Cumhurbaşkanının İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmek üzere idari işlem yayınlama yetkisi yoktur. 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın ana unsurlarının kanuna aykırı olduğu açıktır, bu karar Türkiye iç hukuku uyarınca adeta hiç var olmamış gibi **yok hükmündedir.**

- **Uluslararası hukuk uyarınca çekilme kararının hukuka uygunluğu**

Sözleşmeden çekilme kararını ilan eden 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, sadece iç hukuk değil uluslararası hukuk uyarınca da hukuksuzdur.

1. Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 46. maddesine göre devletlerin iç hukuklarında temel bir kuralı açıkça ihlal ederek bir uluslararası sözleşmeye taraf olması halinde, söz konusu sözleşmeye taraf olma rızasının geçersiz sayılması mümkündür. 46. madde esasen sözleşmelere taraf olma ile ilgili gibi görünmesine karşılık, Uluslararası Adalet Divanı'nın 2002 yılında Kara ve Deniz Sınırı davasında ([Kamerun / Nijerya davası](#)) aldığı kararda da belirtildiği gibi, 46. Maddenin arkasında yatan gerekçe sözleşmelerden çekilme söz konusu olduğunda da aynı yaklaşımın uygulanmasını öngörmektedir. 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı, anayasaya açıkça aykırı olduğu için, çekilme kararı uluslararası teamül hukukuna da **aykırıdır.**
2. Türkiye, 1950 yılından itibaren Avrupa Konseyi üyesidir. Avrupa Konseyi Statüsü'nün 1. maddesine göre, "Avrupa Konseyinin amacı, üyeleri arasında, müşterek mirasları olan idealleri ve prensipleri korumak, yaymak ve siyasi, ekonomik ilerlemelerini sağlamak amacıyla daha güçlü bir birliktelik meydana getirmektir. Bu amaca, Konsey organları vasıtasıyla, ortak çıkarları ilgilendiren sorunların incelenmesi, sözleşmeler imzalanması ve ekonomik, sosyal, kültürel, bilimsel, yasal ve idarî alanlarda ortak bir hareket hattının kabulü ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesiyle varılacaktır." Statünün 3. maddesine göre, "Avrupa Konseyi'nin her üyesi, hukukun üstünlüğü prensibini ve yasal yetkisi altında bulunan herkesin insan haklarından ve temel özgürlüklerden yararlanma prensibini kabul eder." Buna göre her üye, Konsey'in kuruluş amacının gerçekleşmesine samimi ve aktif bir şekilde katılmayı taahhüt eder. İstanbul Sözleşmesi'nin toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile mücadelede en temel insan hakları sözleşmesi olduğu açıktır. Türkiye'nin kendi anayasasına aykırı olarak İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi, **hukukun üstünlüğü ilkesi ve temel insan haklarından açıkça geriye doğru bir gidiş olduğunu** göstermektedir. Dolayısıyla çekilme kararı, Avrupa Konseyi Statüsü'nün 1. ve 3. Maddelerine açıkça aykırı düşmektedir.

- **Hukuki ve siyasi açıdan gerekli tüm tedbirlerin alınması için derhal harekete geçilmesi çağrısı**

Temel bir insan hakları sözleşmesinden iç hukuka ve uluslararası hukuka açıkça aykırı bir şekilde çekilme kararının ne Avrupa Konseyi'nde ne de dünyada başka bir örneği bulunmamaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin amacı kadınları ve ev içi şiddete maruz kalan herkesi korumaktır. Türkiye'nin kendi anayasasına ve aynı zamanda uluslararası hukuka aykırı olarak İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi, **Avrupa Konseyinin temel**

değerlerinden açık bir ayrılış anlamına gelmektedir. Türkiye'nin sözleşmeden çekilme kararının, Polonya, Macaristan gibi popülist ve otoriter hükümetlere sahip

Türkiye'nin sözleşmeden çekilme kararının, Polonya, Macaristan gibi popülist ve otoriter hükümetlere sahip Taraf Devletler ve sözleşmeye itirazların yapıldığı diğer ülkeler için benzer şekilde hareket etmeye teşvik edici bir etki yaratma ihtimalini de vurgulamak gerekir. Bu nedenle, gerekli adımları atma yönünde herhangi bir tereddüt gösterilmesi, konsey genelinde **İstanbul Sözleşmesi'nin geleceğini** ve toplumsal cinsiyet eşitliğini özellikle de LGBTİ+ haklarını tehlikeye atacaktır.

22.03.2021 tarihi itibarıyla, İstanbul, İzmir ve Ankara Barosu dahil, çok sayıda Baro, pek çok kadın örgütü ve yurttaşlar, **CUMHURBAŞKANLIĞI KARARINA İLİŞKİN YÜRÜTMENİN DURDURULMASI İSTEMİ İLE T.C. DANIŞTAY BAŞKANLIĞI'NA BAŞVURMUŞTUR.**

Tüm bu nedenlerle Genel Sekreterliği,

- Çekilme kararının anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla mahkemeye götürülmüş olması nedeniyle, öncelikle, hükümetin sözleşmeden çekilme kararına dair iletmiş olduğu bildirim reddetmeye,
- Söz konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın geri alınması için gerekli tüm adımları atmaya çağırıyoruz.